

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

Status qualitatis, & eius duplex species absoluta, & assumptiua quot
modis fiat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

Quum de voluntate quaeritur, vt Luxurio-
sus adolefcens nocte a meretricis domo ex-
pulfus, cereum ardentem ante meretricis fores
abiecit, domus arfit, arguitur, vt refituar.
Hic enim, & de perfona, & de facto conftat:
fed tantummodo quaeritur, qua id fecerit vol-
untate.

Quum de reipfa quaeritur, quando *πρὸς τὴν
οὐσίαν* quaefio est, non de facto aliquo: id est,
cum quaeritur, an aliquid fuerit illud, de quo
quaefio est, non an aliquid fit factum: repetebat
a commilitone fuo pecuniam tanquam
creditam, negantem fe debere; occidit, fed &
fe interfecit: repetunt pecuniam haeredes in-
terfectoris, ab haeredibus pernegantis; illi con-
tradiciunt. Hic enim non de facto quaefio est,
fed de eo, an pecunia ante illa fit credita.

A *ὑπὸ τῆς ἀπορίας* est mutata accufatio, id est,
quum aliqui fe inuicem accufant: vt vir fortis
habebat noueram, habebat & in matrimonio
captiuam: ambiguis fignis obiit. accufant fe
inuicem veneficij nouerca; & captiua.

Finitiuus status.

*Finitiuus
status, &
eius quin-
que spe-
cies.*
Finitiuus status fit, cum id, quod obijcitur,
non hoc esse contendimus: est autem quintu-
plex: aut quum simplex est quaefio, quae a-
nafteuafica, id est, refellens dicitur: aut quum
duplex actio est: siue comparatiua, quae Antio-
rifitica dicitur: aut quum duplex quaefio est,
fiue coniuncta: aut quum ex partibus defini-
mus: aut quum est Antithetica.

*Prima spe-
cies a quo
naufragio,
fiue sim-
plex.*
Simplex definitio, quum vniam rem simpli-
citer definimus: vt naufragia ad publicanos
pertineant, cuiusdam naufragi corpus cum or-
namentis, ad litus expulfum arena obrutum
est, id publicani eruerunt, rei sunt fe pulchri
violati. Hic enim simpliciter quaeritur, quid
fit violare fe pulchrum.

*Secunda,
duplex, &
compara-
tiua.*
Duplex actio, siue comparatiua, quum du-
as res diuerfas definiunt litigantes, vt, sacrile-
gus capite plectatur, fur quadruplum foluat:
de templo quidam priuatam pecuniam iufu-
lit, petitur ad poenam, offert quadruplum, qua-
fi fur. Hic enim alter sacrilegium dicit esse co-
miffum, & hoc definit; alter furtum, & com-
paratione quaeritur, quid fit admiiffum, vtrum
sacrilegium, an furtum.

*Tertia
duplex co-
iuncta.*
Duplex quaefio, siue coniuncta: quum duas
res, quas prima pars definit, eafdem aduerfa-
rius impugnat: vt, qui non initiatus sacra e-
nunciauerit, capite plectatur, non initiatus

sacra vidit in fomijs, reculit ei, qui fuerat i-
nitiatus: ille ait, haec sunt sacra: petitur ad poe-
nam, & contradicitur. Hic enim quaeritur quid
fit initiatum esse, & quid fit enunciare.

Ex partibus definitio: quum vniam rem mul-
tis partibus definimus: vt, Qui obfidebantur
ab hoftibus, auxilia a finitimis conduxere, in
itinere sunt auxilia, recessere hoftes ab obfi-
dione: petunt illi pactam mercedem: hi con-
tradiciunt. Hic enim quaeritur, quid fit auxili-
um praestare, quod ex partibus definimus,
quod & decreuerunt, & quod miserunt, & quod
hoftes recesserunt.

Antithetica definitio: qua non tantum cri-
men negamus, verum etiam commodum ali-
quod afferimus. Commendam sibi ab Ephe-
bo chlamydem, defuncto eos, in monumentis
maiorum ei posuit. accufatur a patre Ephebi
fe pulchri violati. Hic dicit fe pulchrum a se
non tantum non esse violatum, verum etiam
esse & ornatum.

*Quarta,
cum non
duo, aut
plura ad
definitio-
nem rei,
aut facti
attinentia
quaerun-
tur.
Quinta
species
a quo
quasi ex
pugna de-
finitionum
opposita-
rum.*

*Status qualitatis, & eius duplex species,
absoluta, & assumptiua quot modis
fiat.*

Status qualitatis duplicem constat esse
speciem: Absolutam, qua factum abso-
lute defenditur; Assumptiuam, qua rebus
aliunde assumptis coloratur.

*Absoluta
species sta-
tus quali-
tatis fit
duobus
modis.*

Absoluta qualitas duobus modis fit: facti
qualitate, & iuris ratiocinatione.

Facti qualitas est, quum ostendimus factu,
quo arguimur, non esse perniciosum, & ideo
naturali iure esse concessum, vt Damnato Mi-
lone Cicero exclamauit, urbem Romam bo-
nis ciuibus sedem esse non posse, reus est lae-
Re republ.

Iuris ratiocinatio fit quatuor modis, lege,
more, secta, arte.

Lege, Indemnatos liberos liceat occidere:
tres filios lege indemnatorum occidit, reus est
uxori male tractationis. Hic enim se dicit lege
fecisse.

More, Mos apud Scythas fuit; vt sexagena-
rij per pontem mitterentur. Scythia Athenis
sexagenarium patrem per pontem deiecit, reus
est patricidij. Hic enim dicit se facta sua fecif-
se, vt hoc disputaret.

Arte,

Arte, Pictor naufragia pinxit, & publicè proposuit, nemo nauigat, reus est Reipub. læsæ: necesse est, sua se arte defendat, quod pictores confueuerunt huiusmodi multa pingere, & publicè proponere.

*Assumpti-
ui status
quatuor
partes, sine
specie.*

Assumptiua qualitas constat, relatione, remotione, compensatione, venia.

Relatiuus status fit, quum reus culpam refert in eum, propter quem arguitur, vt Miles in acie exclamauit, Vincimur, occisus est ab Imperatore. Reus fit Imperator læsæ Reipub. contradicit: dicit enim militem peccasse, & idè occidi debuisse, quod hoc clamauerit.

Remotiuis duobus modis fit, quum aut in personam remouemus, aut in rem.

In personam, vt, Legatus intra trigessimam diem nauiget: legatus, non accepto à quarto viatico, non nauigauit intra trigessimam diem, reus est malè gestæ legationis, hic enim remouet crimen malè gestæ legationis, quod viaticum non accepit.

In rem, vt, Missus est ad expugnandam hostium ciuitatem, inuenit illam lue laborate, reduxit exercitum; reus est læsæ Reipub.

Compensatiuus status fit duobus modis; cum aut delicto meritum comparamus, aut cum maiori incommodo consultum esse contendimus.

Delicto meritum comparatur, vt, Miles ex acie ad muros confugiebat; Imperator muros diruit, victoriam reportauit, reus est læsæ reip.

Maiori incommodo prospectum esse contendimus, vt, Tyrannidis tempore speciosum filium amico commendauit, vocauit ad se patrem eius tyrannus, & tormentis expressit, ubi erat filius: satellites misit ad amicum, amicus puerum occidit, tyrannus se necauit, amicum mater, puer cædis accusat, adest ei pater. Hic enim dicit puerum maiori à se pudoris iniuria liberatum.

Venia omnis, aut purgatiua, aut deprecatiua.

Purgatiua quatuor modis fit, errore, casu, necessitate, obliuione.

Errore, vt Exulem intra fines deprehensum liceat occidere. Ex duobus geminis fratribus similibus alter exulabat, fratrem eius quidam, tanquam exulem occidit, reus est cædis. Hic enim se dicit errore fecisse.

Casu, dum venatur, hastam in feram misit, hominem occidit, eo vulnere perijt, reus fit cædis. Hic enim dicit, se non voluntate, sed casu fecisse.

Necessitate, Orator captus ab hostibus, laudes eorum scripsit, iubentibus his, & publice recitauit: gratuito dimissus est, ad suos reuersus læsæ Reipub. accusatur. Hic enim dicit, se non voluntate, sed necessitate fecisse.

Obliuione, Sacerdos omnibus Calendis sacrum non fecit, petitur ad penam. Hic enim aliter defendi non potest, nisi memoria sibi allegauerit excidisse.

Deprecatiua venia: cum nulla potest esse defensio, sed eum, cui liceat ignoscere, tantummodo deprecamur.

Hæc ille, quorum nonnulla sunt plerumque spinosa, & exilia: sed visum est hoc antiquitatis monumentum non omittere, in cæteris liberiori cursu fuit oratio.

De tractatione statuum in specie, deque singulorum exemplis.

Ac primùm de coniecturali.

CAPVT XXXI.

IN coniecturali statu, ubi de facto non constat, duo maxime spectantur, voluntas, & facultas: si enim & voluerit, & potuerit reus, argumentum est quod fecerit: sin contra, expedit se laqueis accusationis.

Ad voluntatis significationem spectatur motus animi: Cupiditas, dolor, motus, voluptas, vitia: in corpore valetudo, forma, vites: in externis locus, tempus, modus, &c.

Hæc sunt fidei capita, per quæ orator ex-
curret.

Primùm, si cupidus fuerit, qui accusatur, vt, Cæsar rapuit sponte Principatum, quod à puero flagrauit gloria, & habuit hos versus in ore, quos ex Euripide vertit Cicero.

*Si violandum est ius, regnandi causa
Violandum est, in alijs rebus, pietatem ca-
las.*

Metus, vt Drances arguitur, quod eadem perpetrarit, facile negatur, quia, vt ait Virgilius:

Homini est frigida dextera bello.
Voluptas, vt Antonius citatur reus adultærij, expendatur vita eius à puero, quod Cicero facit Philipp. 2.

Dolor, vt Deianira occidit maritum, quid mirum? Zelotypiæ furore, doloretq; flagrans, à Seneca tragico sic exprimitur:

O quidam